

עת"א 30393/02/17 - ניר אליהו נגד שירות בתי הסוהר

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 30393-02-17 אליהו(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

לפני	כבוד השופט אברהם הימן
העותר	ניר אליהו (אסיר)
נגד	
המשיב	שירות בתי הסוהר

החלטה

לפני עתירת אסיר שעניינה באופן חישוב מאסריו לצורך חופשותיו.

רקע

העותר מרצה כעת והחל מיום 28.11.16 מאסר של שנה ושלושה חודשים. לעותר עבר פלילי במסגרתו נדון למספר תקופות מאסר בפועל, כמפורט להלן.

בתקופה שבין 1.2.12 ועד 4.6.12, ריצה העותר את מאסרו הראשון בגין עבירות סמים.

ביום 21.5.14 ובמסגרת תיק פלילי 35984-03-13 בבית משפט השלום בכפר סבא, נגזר עונשו של העותר, בין היתר לצו של"צ, בגין עבירות של ניסיון לקבלת דבר במרמה וקשירת קשר לעוון. לאחר שהעותר לא ביצע את צו השל"צ ונעצר בגין ביצוע עבירות סמים, הופקע צו השל"צ ביום 25.3.15.

ביום 29.3.16, במסגרת תיק פלילי 20201-11-14, ביושבי בדין בבית משפט השלום בראשון לציון, גזרתי עונשו של העותר, בין היתר, למאסר בפועל למשך 14 חודשים לאחר שהורשע, על סמך הודאתו, בשני אישומים שייחסו לו עבירות של קשירת קשר לפשע, הספקת סם מסוכן, סחר בסם מסוכן, החזקת סם מסוכן לצריכה עצמית והחזקת תחמושת. ערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי נדחה. כמו כן נדחתה לאחר מכן בקשת רשות ערעור שהוגשה לבית המשפט העליון, ובית המשפט העליון הורה כי העותר יתייצב לתחילת ריצוי עונשו ביום 28.11.16.

ביום 13.11.16 התקיים דיון בבית משפט השלום בכפר סבא בתיק הפלילי הני"ל 35984-03-13 ובמסגרת הדיון אישר בית המשפט הסכמה עונשית אליה הגיעו הצדדים, וגזר על העותר חלף צו השל"צ שהופקע, עונש של מאסר בפועל בן ארבעה חודשים אשר שלושה מהם ירוצו באופן חופף לעונש המאסר אותו עתיד היה העותר להתחיל לרצות ביום 28.11.16, וחודש אחד במצטבר.

ביום 14.2.17 הגיש העותר עתירה זו להורות למשיב לתקן רישומיו ולרשום מאסרו הנוכחי כמאסר שני ולא כמאסר שלישי. לטענתו יש לראות את העונש שנגזר עליו בתיק פלילי 20201-11-14 ביום 29.3.16 כמאסר שני, וכי בהתאם לכך זכאי הוא לצאת לחופשות לאחר שריצה רבע מתקופת מאסרו.

המשיב מתנגד לעתירה באשר לשיטתו נדון העותר לשלושה מאסרים נפרדים.

ביום 27.2.17 שמעתי טיעוני הצדדים.

טיעוני בא כוח העותר

בא כוח העותר טען כי העותר נכנס למאסרו הנוכחי כשלחובתו 15 חודשי מאסר בפועל, אשר הושתו עליו בגין שני תיקים, אולם המדובר במאסר אחד ושני המקנה לעותר זכות לצאת לחופשה לאחר ריצוי רבע ממנו. כמו כן טען כי עמדת המשיב מקנה לסעיף יז'2 לפקודת הנציבות, פרשנות תכליתית שעה כי אין לה מקום משום שיש בה ליצור חוסר וודאות. בהקשר זה אף טען כי לא ייתכן להחמיר עם העותר יותר מאשר מקרה של אסיר אשר נדון לעונש מאסר כולל לאחר שצירף מספר תיקים בגין עבירות חמורות יותר מאלה בהן הורשע העותר, וכי יש להשוות ביניהם הדיון. באשר למסוכנותו של העותר טען כי עבר הליך שיקומי אמיתי.

טיעוני בא כוח המשיב

בא כוח המשיב הפנה לפרק ג' לפקודת הנציבות- חופשות אסירים מס' 04.40.00 (להלן- "פקודת הנציבות") המסדיר כללים בעניין תקופת זמן מינימלית אשר נדרש לעבור אסיר במאסרו כתנאי לבחינת הוצאתו לחופשה, ולפסיקה אשר לשיטתו מאמצת עמדתו לפיה במצב בו במהלך תקופת מאסר נדון אסיר לתקופת מאסר נוספת בחופף או במצטבר- הוצאתו לחופשה תישקל רק לאחר שריצה מחצית ממאסרו. על יסוד אלה טען כי בעת שהעותר החל בריצוי המאסר בן 14 החודשים, נדון הוא בהחלטה נפרדת ומאוחרת לעונש מאסר נוסף בן ארבעה חודשים לאחר שהפר צו של"צ. על כן טען כי לחובתו של העותר שלושה מאסרים נפרדים, וכי אין בעובדה כי ביום כניסתו למאסר הנוכחי עמד לחובתו רק מאסר אחר לקבוע כי מדובר במאסר שני, שכן כעת מרצה הוא שני מאסרים משני תיקים נפרדים המצטברים באופן חלקי זה לזה, וזאת להבדיל ממאסר בפועל כולל שנקבע במסגרת איחוד תיקים והנחשב למאסר אחד. כמו כן טען כי תכליתו של סעיף יז'2 לפקודת הנציבות היא לאבחן בין מאסר שלישי למאסר שני לפי שכשמדובר במאסר שלישי עסקינן באסיר רצידיביסט המקים קושי ליתן בו אמון. באשר להגדרת "מאסרו הקודם" הפנה בא כוח המשיב לסעיף 46 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן- "חוק העונשין") וטען כי מאסרו השני של העותר הוא זה של חודש הימים וכי זכאותו

לחופשה תיבחן כשירצה מחצית מתקופת מאסרו הכוללת של 15 החודשים. על כן טען כי החלטת המשיב שלא לאשר לעותר חופשה סבירה וניתנה כדין ואין כל פגם המצדיק התערבות בה, ויש אפוא לדחות את העתירה.

דין והכרעה

אקדים ואומר כי אין ממש בעתירה זו.

עתירה זו מכוונת כנגד החלטת המשיב לסווג מאסרו הנוכחי של העותר כמאסר שלישי אשר משמעותו לעניין חופשות היא כי לא מוקנית לעותר הזכות לבחינת הוצאתו לחופשה טרם שירצה מחצית מתקופת מאסרו.

החלטה זו של המשיב מבוססת על הוראות סעיף יג' בפרק ג' לפקודת הנציבות הקובע "תקופת מאסר מינימלית" לצורך בחינת יציאה לחופשה של אסיר ונוסחו כדלקמן:

"1. ניתן לשקול הוצאת אסיר לחופשה, למעט חופשה מטעמים מיוחדים, רק לאחר שריצה רבע מתקופת מאסרו, ובלבד שתקופה זו לא תפחת מחודשיים, ויתרת מאסרו עד לסיום 2/3 מתקופת המאסר לא תעלה על 15 שנה, ולגבי אסיר עולם שעונשו נקצב - יתרת המאסר עד לסיום 2/3 מתקופת המאסר לא תעלה על 10 שנים, בכפוף לאמור בסעיף לא להלן.

2. על אף האמור בסעיף קטן (1) לעיל, אסיר המרצה את מאסרו השלישי, וטרם חלפו שבע שנים מסיום ריצוי מאסרו הקודם - הוצאתו לחופשה תישקל רק לאחר שריצה מחצית מתקופת מאסרו, ובכפוף ליתרות המאסר כמפורט בסעיף קטן (1) לעיל.

לעניין סעיף זה "מאסר" - תקופת מאסר בת 30 יום ומעלה, לרבות מאסר המרוצה בדרך של עבודות שירות, מאסר בשל אי תשלום קנס או מאסר בגין ביטול שחרור על תנאי לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2001, ולמעט מאסר אזרחי אשר לא יימנה לצורך סעיף זה. ..."

יצוין כי ריצוי תקופת מאסר מינימאלית הינו תנאי אחד מבין התנאים הקבועים בסעיף 2 לפקודת הנציבות, הכוללים אף את סוג העבירה וסיווגה לקטגוריה המאפשרת חופשה ואף את תפקודו החיובי של האסיר בבית הסוהר.

עתירתו של העותר הינה אפוא בעניין הנוגע למאסרו אשר רשאי הוא להגיש בגינו עתירה לפי סעיף 62א(א) לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971. אף אם יש בטענה שביסוד העתירה היבט כללי ועקרוני, ואיני סבור כך הואיל ומדובר ביישום הוראה מהוראות פקודת הנציבות על עניינו הפרטי של העותר, הרי שאין מניעה לדון בה במסגרת תקיפה עקיפה. ראו בעניין זה בג"ץ 1048/13 **אטיאס נ' וועדת הפנים של הכנסת ושירות בתי הסוהר** [פורסם בנבו] (4.6.13).

העותר מרצה כיום מאסר של 15 חודשים אשר נגזר עליו במסגרת שני תיקים פליליים, האחד תיק פלילי 20201-11-14 בו נדון העותר ביום 29.3.16 ל- 14 חודשי מאסר בפועל, והשני תיק פלילי 35984-03-13 בו נדון העותר ביום 13.11.16 לארבעה חודשי מאסר בפועל חלף צו של"צ, אשר שלושה מהם ירוצו בחופף לעונש המאסר שנגזר עליו ביום 29.3.16, וחודש אחד במצטבר. לכך יש להוסיף ואדגיש לא לשכוח כי בתקופה שבין 1.2.12 ועד 4.6.12, ריצה העותר את מאסרו הראשון בגין עבירות סמים. אכן, מאסר ראשון אך ככל שהוא מצטרף לאלה שבאו אחריו הרי המשיב מרצה עונש מאסר בגין שלושה גזרי דין שונים.

העותר החל את ריצוי המאסר הנוכחי של 15 החודשים ביום 28.11.16, וביום 14.2.17, לאחר שריצה כחודשיים וחצי ממאסרו, הגיש עתירה זו, בה כאמור עותר כנגד החלטת המשיב להחשיבו כאסיר המרצה מאסר שלישי.

מאסרו הנוכחי של העותר אותו החל לרצות ביום 28.11.16 למשך 15 חודשים אינו מאסר אחד כולל אשר הושת עליו במסגרת צירוף תיקים, אלא שמדובר בשני מאסרים נפרדים שהוטלו עליו במסגרת שני תיקים פליליים שונים שעניינם בעבירות שונות, האחד ביום 29.3.16 והשני ביום 13.11.16 חלף צו של"צ והוא מצטרף למאסר קודם הראשון, כמצוי לעיל, ולפיכך מדובר בשלושה מאסרים אותם ריצה ומרצה העותר כיום.

מטעמים טכניים בלבד, ולפי שהמאסר חלף צו של"צ הושת עליו ימים ספורים טרם מועד תחילת ריצוי המאסר שהושת עליו ביום 29.3.16, החל העותר בריצוי שני המאסרים באופן חופף ומצטבר, ביום 28.11.16.

המדובר אפוא בשתי תקופות מאסר שונות אותן מרצה העותר, זו אחר זו, כאשר בהתאם לסעיף 46 לחוק העונשין- ריצה העותר תחילה את חודש המאסר שהושת עליו במצטבר וכעת מרצה את יתרת עונשו בגין מאסר בן 14 חודשים שנגזר עליו.

משכך, הרי שתקופת המאסר שהושתה על העותר ביום 29.3.16 היא תקופת מאסר שלישית, ובהתאם להוראת סעיף יג'2 לפקודת הנציבות זכאותו לבחינת הוצאתו לחופשה תקום רק לאחר שישלים ריצוי מחצית מתקופת המאסר של 14 החודשים.

בא כוח העותר טען אמנם כי עמדת המשיב הינה פועל יוצא של פרשנות תכליתית של סעיף יג'2 לפקודת הנציבות שאינה עולה עם פשטות לשונה, אלא שאין זהו מצב הדברים כלל. אין מדובר בהוראה שלה שתי פרשנויות אפשריות העולות עם לשונה, אלא בהוראה אחת שלשונה ברור ועולה בקנה אחד עם תכליתה. דומה כי דווקא טענת בא כוח העותר היא המבקשת ליתן פרשנות זרה להוראה האמורה, ואולם אין מקום לפרשנות הוראה ברורה.

ככל שבא כוח העותר סבור כי אין בהוראה סבירות, ולפי דעתו כי ככל שאסיר מרצה עונש מאסר, ובתוך תקופת ריצוי העונש נגזר עליו עונש מאסר נוסף אזי אין להחשיב המאסר השני, כמאסר נוסף לצורך יציאה לחופשות, אזי הדרך היא בתקיפה ישירה של ההוראה ולא בדרך של עתירת אסיר, דהיינו תקיפה עקיפה בדרך של פרשנות הוראת נציבות.

כפי שנפסק, "זכותו של אסיר לחופשה איננה בגדר זכות מוקנית, ונקבע כי מדובר בפריבילגיה הניתנת לאסיר, על פי שיקול דעתה של הרשות המוסמכת ... אמנם, על אף שאין מדובר בזכות מוקנית, קיבלה הזכות לחופשה מעמד מסוים בפסיקה, ונקבע כי לא בנקל תוגבל או תישלל מהאסיר זכות זו ... עם זאת, ככל שמדובר בזכות מהותית ויסודית מבין זכויותיו של האסיר, עדיין נתון הדבר לשיקול דעתם של הגורמים המוסמכים, והחופשה אינה ניתנת באופן אוטומטי לכל אסיר החפץ בכך" (רע"ב 3881/15 פלוני נ' שירות בתי הסוהר [פורסם בנבו] (21.10.2015)).

בתוך כך נקבע בסעיף 2 לפקודה כי "פקודה זו באה לקבוע כללים לעניין הפעלת שיקול דעת במתן חופשה לאסיר, קביעת מנגנוני בקרה ופיקוח על תהליך הוצאת אסיר לחופשה ודרכי תיאום בין שב"ס למשטרה ובהתאם למדיניות השר כפי שהיא עולה מנוהל המשרד".

הוראת סעיף יג'2 לפקודה מחמירה התנאי הנוגע לריצוי תקופת המאסר בבחינת יציאתו של אסיר המרצה מאסר שלישי לחופשה, והתכלית בכך ברורה. עניינו של אסיר המרצה מאסר שלישי שונה מאסיר המרצה מאסר ראשון או שני, שהרי מדובר במי ששב וחזר לבצע עבירות פליליות ולא בחר להפסיק מהן, ובגין כך נדון מידי פעם לתקופות מאסר שלוש או יותר תקופות.

מצב דברים זה מעמיד אסיר המרצה מאסר שלישי כרצידיביסט ומחייב בחינת זכאותו לחופשה בזהירות מיוחדת ובכלל זאת לאחר שריצה חלק ניכר ממאסרו.

לאור כל האמור לעיל, אני דוחה העתירה וקובע כי החלטת המשיב בעניינו של העותר ניתנה כדין.

ניתנה היום, ט"ו אדר תשע"ז, 13 מרץ 2017, בהעדר הצדדים.